

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.5.2020
COM(2020) 549 final

SENSITIVE* : *Limited to Cabinets*
UNTIL ADOPTION

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Λετονία

Έκθεση που συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

* Distribution only on a 'Need to know' basis - Do not read or carry openly in public places. Must be stored securely and encrypted in storage and transmission. Destroy copies by shredding or secure deletion. Full handling instructions <https://europa.eu/db43PX>

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Λετονία

Έκθεση που συντάχθηκε σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 20 Μαρτίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η ρήτρα, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1, στο άρθρο 6 παράγραφος 3, στο άρθρο 9 παράγραφος 1 και στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97, καθώς και στο άρθρο 3 παράγραφος 5 και στο άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97, διευκολύνει τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών σε περιόδους σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή κοινοποίησε στο Συμβούλιο την άποψή της σύμφωνα με την οποία, δεδομένης της αναμενόμενης σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας που προκύπτει από την έξαρση της νόσου COVID-19, οι τρέχουσες συνθήκες επιτρέπουν την ενεργοποίηση της ρήτρας. Στις 23 Μαρτίου 2020 οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών συμφώνησαν με την εκτίμηση της Επιτροπής. Η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα. Όσον αφορά το διορθωτικό σκέλος, το Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίσει, κατόπιν συστάσεως της Επιτροπής, να εγκρίνει αναθεωρημένη δημοσιονομική πορεία. Η γενική ρήτρα διαφυγής δεν αναστέλλει τις διαδικασίες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αποκλίνουν από τις δημοσιονομικές απαιτήσεις που θα ίσχυαν κανονικά, ενώ δίνει παράλληλα στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τον συντονισμό των πολιτικών στο πλαίσιο του Συμφώνου.

Τα στοιχεία που κοινοποίησαν οι λετονικές αρχές στις 31 Μαρτίου 2020 και στη συνέχεια επικυρώθηκαν από την Eurostat¹ δείχνουν ότι το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στη Λετονία ανήλθε στο 0,2 % του ΑΕΠ το 2019, ενώ το ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης ανήλθε σε 36,9 % του ΑΕΠ. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας του 2020, η Λετονία αναμένει έλλειμμα 9,4 % του ΑΕΠ και χρέος 51,7 % του ΑΕΠ το 2020.

Το αναμενόμενο έλλειμμα για το 2020 αποτελεί εκ πρώτης όψεως απόδειξη για την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, όπως αυτό ορίζεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή εκπόνησε την παρούσα έκθεση, στην οποία αναλύεται η συμμόρφωση της Λετονίας με τα κριτήρια του ελλείμματος και του χρέους της Συνθήκης. Το κριτήριο του χρέους μπορεί να θεωρηθεί ότι πληρούται, καθώς ο δείκτης χρέους είναι κάτω από την τιμή αναφοράς του 60 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη. Η έκθεση λαμβάνει υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες και δίνει τη δέουσα προσοχή στον σοβαρό οικονομικό κλυδωνισμό που συνδέεται με την πανδημία COVID-19.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Πίνακας 1. Έλλειμμα και χρέος της γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Κριτήριο του ελλείμματος	Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	0,2	-0,8	-0,8	-0,2	-7,3	-4,5
Κριτήριο του χρέους	Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης	40,9	39,3	37,2	36,9	43,1	43,7

Πηγή: Eurostat, εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020.

2. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Με βάση το πρόγραμμα σταθερότητας του 2020, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Λετονίας το 2020 αναμένεται να ανέλθει στο 9,4 % του ΑΕΠ, δηλαδή είναι υψηλότερο και δεν προσεγγίζει την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη.

Η αναμενόμενη υπέρβαση της τιμής αναφοράς της Συνθήκης για το 2020 είναι έκτακτη, καθώς προκύπτει από σοβαρή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, στις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020 προβλέπεται συρρίκνωση του πραγματικού ΑΕΠ το 2020 κατά 7,0 %.

Η αναμενόμενη υπέρβαση της τιμής αναφοράς της Συνθήκης δεν είναι προσωρινή βάσει των εαρινών προβλέψεων της Επιτροπής του 2020, σύμφωνα με τις οποίες το έλλειμμα θα παραμείνει πάνω από το 3 % του ΑΕΠ το 2021.

Εν κατακλείδι, το αναμενόμενο έλλειμμα για το 2020 είναι υψηλότερο και δεν προσεγγίζει την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη. Η αναμενόμενη υπέρβαση θεωρείται έκτακτη αλλά όχι προσωρινή, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, από την ανάλυση προκύπτει ότι εκ πρώτης όψεως δεν πληρούται το κριτήριο του ελλείμματος, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97.

3. ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Το άρθρο 126 παράγραφος 3 της Συνθήκης ορίζει ότι, εάν ένα κράτος μέλος δεν πληροί τους όρους ενός ή αμφοτέρων των κριτηρίων αυτών, η Επιτροπή οφείλει να συντάξει έκθεση. Η εν λόγω έκθεση πρέπει να «λαμβάνει επίσης υπόψη το κατά πόσον το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων, καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους».

Οι παράγοντες αυτοί διευκρινίζονται περαιτέρω στο άρθρο 2 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97, το οποίο προβλέπει επίσης ότι η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη «οποιοδήποτε άλλο παράγοντα ο οποίος, κατά τη γνώμη του οικείου κράτους μέλους, συμβάλλει στην ολοκληρωμένη ποιοτική αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα κριτήρια του ελλείμματος και του χρέους και τον οποίον το κράτος μέλος έχει προτείνει στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή».

Στην παρούσα κατάσταση, ένας σημαντικός πρόσθετος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη όσον αφορά το 2020 είναι ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19, η οποία έχει πολύ σημαντικές επιπτώσεις στη δημοσιονομική κατάσταση και δημιουργεί ιδιαίτερα αβέβαιες προοπτικές. Η πανδημία οδήγησε επίσης στην ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής.

3.1. Πανδημία COVID-19

Η πανδημία COVID-19 οδήγησε σε σοβαρό οικονομικό κλυδωνισμό, ο οποίος έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι συνέπειες ως προς την αύξηση του ΑΕΠ θα εξαρτηθούν από τη διάρκεια τόσο της πανδημίας όσο και των μέτρων που λαμβάνονται από τις εθνικές αρχές και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο για την επιβράδυνση της εξάπλωσής της, την προστασία των παραγωγικών ικανοτήτων και τη στήριξη της συνολικής ζήτησης. Έχουν ήδη θεσπιστεί ή θεσπίζονται δημοσιονομικά μέτρα από τις χώρες για να ενισχυθεί η ικανότητα των συστημάτων υγείας και να ανακουφιστούν τα άτομα και οι κλάδοι που πλήττονται ιδιαίτερα. Έχουν επίσης εγκριθεί σημαντικά μέτρα στήριξης της ρευστότητας και άλλες εγγυήσεις. Με την επιφύλαξη λεπτομερέστερων πληροφοριών, οι αρμόδιες στατιστικές αρχές πρέπει να εξετάζουν κατά πόσον τα εν λόγω μέτρα συνεπάγονται άμεσες επιπτώσεις στο ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης ή όχι. Σε συνδυασμό με την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, τα μέτρα αυτά θα συμβάλουν στη σημαντική αύξηση του δημόσιου ελλείμματος και στην επιδείνωση της κατάστασης του χρέους.

3.2 Μεσοπρόθεσμη οικονομική θέση

Το πραγματικό ΑΕΠ της Λετονίας αυξήθηκε κατά 2,2 % το 2019, λόγω της σταθερής ιδιωτικής κατανάλωσης, αλλά με επιβράδυνση της αύξησης των επενδύσεων και των εξαγωγών. Το 2020, το πραγματικό ΑΕΠ, έχοντας επηρεαστεί από την έξαρση της νόσου COVID-19 και τα σχετικά μέτρα περιορισμού, προβλέπεται να μειωθεί κατά 7 % με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020. Οι επενδύσεις και οι εξαγωγές αναμένεται να υποστούν τα μεγαλύτερα πλήγματα εν μέσω κλεισίματος των συνόρων και μείωσης της εξωτερικής ζήτησης, ενώ για την κατανάλωση αναμένονται καλύτερα αποτελέσματα σε σχέση με άλλα κράτη μέλη. Η κατακόρυφη πτώση του ΑΕΠ αποτελεί ελαφρυντικό παράγοντα κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης της Λετονίας με το κριτήριο του ελλείμματος το 2020.

Οι μακροοικονομικές προβολές είναι εξαιρετικά αβέβαιες, καθώς ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια και τη σοβαρότητα των περιοριστικών μέτρων. Η πανδημία θα μπορούσε να επιδεινωθεί και να διαρκέσει περισσότερο από το αναμενόμενο, απαιτώντας αυστηρότερα και πιο μακροπρόθεσμα μέτρα ανάσχεσης. Για τη μεταποίηση και τις κατασκευές δεν υπάρχουν περιορισμοί στην πλευρά της προσφοράς. Ως εκ τούτου, οι τομείς αυτοί ενδέχεται να αποδειχθούν πιο ανθεκτικοί από το αναμενόμενο, εφόσον επανέλθει η ζήτηση. Ωστόσο, η πορεία ανάκαμψης της Ένωσης ενδέχεται να μην είναι τόσο δυναμική όσο προβλέπεται και, ως εκ τούτου, μπορεί να οδηγήσει σε πιο παρατεταμένη περίοδο ανάκαμψης στη Λετονία.

3.3 Μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική θέση

Το 2019, με βάση τα απολογιστικά στοιχεία και τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020, το διαρθρωτικό έλλειμμα 1,7 % του ΑΕΠ της Λετονίας εκτιμάται ότι προσεγγίζει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο του -1,0 % του ΑΕΠ, λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου που συνδέεται με τη μεταρρύθμιση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της τάξης του 0,5 % του ΑΕΠ, γεγονός που καταδεικνύει συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει ότι το δημόσιο έλλειμμα θα επιδεινωθεί σε 9,4 % το 2020. Η οικονομική επιβράδυνση αναμένεται να μειώσει τα δημόσια φορολογικά και μη φορολογικά έσοδα κατά περίπου 5 % του ΑΕΠ. Η αύξηση του αριθμού των ανέργων και η αυξημένη ζήτηση για άδεια ασθενείας και επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας αναμένεται να κοστίσουν περίπου 1 % του ΑΕΠ. Επιπλέον, τα μέτρα στήριξης για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά εκτιμάται ότι θα αυξήσουν το δημόσιο έλλειμμα κατά 3 % του ΑΕΠ το 2020. Τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης περιλαμβάνουν δυνατότητες αναβολής της καταβολής των φόρων για διάστημα έως τριών ετών, εισοδηματική στήριξη για τους ανενεργούς εργαζομένους και τους ανέργους, καθώς και μέτρα ρευστότητας και τομεακής στήριξης. Τα περισσότερα μέτρα παροχής κινήτρων είναι προγραμματισμένα να λήξουν το 2021.

Με βάση τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής, το δημόσιο έλλειμμα προβλέπεται να ανέλθει στο 7,3 % του ΑΕΠ το 2020. Αυτό στηρίζεται στην παραδοχή ότι τα μέτρα παροχής κινήτρων θα έχουν παρόμοιο αποτέλεσμα με αυτό που προβλέπεται στο πρόγραμμα σταθερότητας, αλλά η μείωση της απασχόλησης προβλέπεται να είναι χαμηλότερη, καθώς και στην παραδοχή ότι οι αυτόματοι σταθεροποιητές στο σκέλος των δαπανών θα είναι χαμηλότεροι το 2020. Οι διαφορές στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβολές καταδεικνύουν τη μεγάλη αβεβαιότητα που τις περιβάλλει.

3.4 Άλλοι παράγοντες που προβάλλονται από το κράτος μέλος

Στις 15 Μαΐου 2020, οι λετονικές αρχές διαβίβασαν επιστολή με τους σχετικούς παράγοντες σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97. Η ανάλυση που παρουσιάζεται στις προηγούμενες ενότητες καλύπτει ήδη σε γενικές γραμμές τους βασικούς παράγοντες που προβάλλονται από τις αρχές. Ειδικότερα, η υπέρβαση του δημοσίου ελλείμματος σε σχέση με την τιμή αναφοράς της Συνθήκης οφείλεται αποκλειστικά στον αντίκτυπο της κρίσης COVID-19.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης της Λετονίας το 2020 αναμένεται να αυξηθεί σε 9,4 % του ΑΕΠ, δηλαδή να είναι υψηλότερο και να μην προσεγγίζει την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη. Η αναμενόμενη υπέρβαση της τιμής αναφοράς θεωρείται έκτακτη αλλά όχι προσωρινή.

Σύμφωνα με τη Συνθήκη και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, η παρούσα έκθεση εξέτασε επίσης τους σχετικούς παράγοντες.

Συνολικά, δεδομένου ότι το αναμενόμενο έλλειμμα υπερβαίνει κατά πολύ το 3 % του ΑΕΠ, η υπέρβαση δεν είναι προσωρινή και, λαμβανομένων υπόψη όλων των σχετικών παραγόντων, από την ανάλυση προκύπτει ότι το κριτήριο του ελλείμματος, όπως ορίζεται στη Συνθήκη και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/1997, δεν πληρούται.